

Analiza Energetyczna Oświetlenia wg rozporządzenia w sprawie charakterystyki energetycznej budynku.

Mgr inż. Jerzy Żurawski
Dolnośląska Agencja Energii i Środowiska

System wbudowanej instalacji oświetlenia

Metody nie stosuje się do budynków mieszkalnych i lokali mieszkalnych.

Roczne zapotrzebowanie na energię końcową dostarczaną do budynku dla systemu wbudowanej instalacji oświetlenia $Q_{k,L}$ wyznacza się według wzoru:

$$Q_{k,L} = \sum_1 Q_{k,L,1}$$

gdzie:

$$Q_{k,L,1} = X_1 \cdot Q_{k,L}$$

$Q_{k,L,1}$	roczne zapotrzebowanie na energię końcową dostarczaną do budynku dla 1-tego podsystemu w systemie wbudowanej instalacji oświetlenia	kWh/rok
X_1	udział w rocznym zapotrzebowaniu na energię końcową dostarczaną do budynku dla systemu wbudowanej instalacji oświetlenia zapewniany przez 1-ty podsystem w systemie wbudowanej instalacji oświetlenia (suma udziałów równa jest 1)	-
$Q_{k,L}$	roczne zapotrzebowanie na energię końcową dostarczaną do budynku dla systemu wbudowanej instalacji oświetlenia *)	kWh/rok

Roczne zapotrzebowania na energię końcową dostarczaną do budynku dla wbudowanej instalacji oświetlenia $Q_{k,L}$ wyznacza się według wzoru:

LENI - liczbowy wskaźnik energii oświetlenia.

A_L powierzchnia pomieszczeń wyposażonych w system wbudowanej instalacji oświetlenia

$$Q_{k,L} = LENI \cdot A_L$$

Wyznaczanie LENI

$$LENI = \frac{W_t}{A}$$

W -całkowita roczna zużyta energia na oświetlenie obliczona ze wzoru: $W_t = W_{L,t} + W_{P,t}$

A -całkowite użytkowe pole powierzchni podłogi budynku

Oszacowana energia oświetlenia wymagana do spełnienia funkcji i celów oświetlenia w budynku ($W_{L,t}$), powinna być określona następującym równaniem:

$$W_{L,t} = \Sigma\{ (P_n \times F_c) \times [(t_D \times F_o \times F_D) + (t_N \times F_o)]\} / 1\,000 \text{ [kWh]} \quad (7)$$

Oszacowana energia pasożytnicza ($W_{P,t}$) wymagana do dostarczenia energii ładowania dla oświetlenia awaryjnego i energii czuwania dla sterowania oświetleniem w budynku, powinna być określana następującym równaniem:

$$W_{P,t} = \Sigma\{ \{P_{pc} \times [t_y - (t_D + t_N)]\} + (P_{em} \times t_e) \} / 1\,000 \text{ [kWh]} \quad (8)$$

UWAGA 1 Całkowita energia oświetlenia może być szacowana dla jakiegokolwiek okresu t (godzinowego, dziennego, tygodniowego, miesięcznego lub rocznego) zgodnie z interwałem czasu stosowanych czynników zależności.

UWAGA 2 W przypadku budynków istniejących, $W_{P,t}$ i $W_{L,t}$ mogą być określone dokładniej za pomocą bezpośrednich i oddzielnych pomiarów energii zasilającej oświetlenie (patrz Rozdział 5).

UWAGA 3 Oszacowanie to nie obejmuje mocy zużywanej przez systemy zdalnego sterowania oprawy oświetleniowej i nie pobierające mocy z oprawy. Gdy moce te są znane, powinny być dodane.

UWAGA 4 Równanie (8) nie obejmuje mocy zużywanej przez centralny system akumulatorów oświetlenia awaryjnego.

3.4.1

całkowita energia zużyta do oświetlenia

(W_t)

energia zużyta w okresie t przez łączną liczbę opraw oświetleniowych w pomieszczeniu lub strefie, gdy lampy działają, plus obciążenia pasożytnicze, gdy lampy nie działają, mierzona w kWh

3.4.2

energia zużyta do oświetlenia

($W_{L,t}$)

energia zużyta w okresie t przez oprawy oświetleniowe, gdy lampy działają, do spełnienia funkcji i celów oświetlenia w budynku, mierzona w kWh

3.4.3

energia pasożytnicza zużyta przez oprawę oświetleniową

($W_{P,t}$)

energia pasożytnicza oprawy oświetleniowej zużyta w okresie t przez obwód ładowania akumulatorów do oprawy do oświetlenia awaryjnego i przez system czuwania sterowania oprawami oświetleniowymi, gdy lampy nie działają, mierzona w kWh

czynnik wykorzystania światła dziennego**(F_D)**

czynnik dotyczący zużycia całkowitej zainstalowanej mocy, zależny od dostępności światła dziennego w pomieszczeniu lub strefie

3.7.2**czynnik zależności od obecności****(F_O)**

czynnik dotyczący zużycia całkowitej zainstalowanej mocy oświetleniowej, zależny od okresu obecności osób w pomieszczeniu lub strefie

3.7.3**czynnik nieobecności****(F_A)**

czynnik dotyczący okresu nieobecności użytkowników

3.7.4**czynnik stałego natężenia oświetlenia****(F_C)**

czynnik dotyczący zużycia całkowitej zainstalowanej mocy, gdy działa sterowanie utrzymujące stały poziom natężenia w pomieszczeniu lub w strefie

3.8**czynnik utrzymania****(MF)^{N2}**

stosunek średniego natężenia oświetlenia na płaszczyźnie pracy po pewnym okresie użytkowania instalacji oświetleniowej do początkowego średniego natężenia oświetlenia uzyskanego w tych samych warunkach instalacji

3.3.3.1

moc pasożytnicza oprawy oświetleniowej

(P_{pi})

moc elektryczna z sieci zasilającej, zużywana przez obwód ładowania w oprawach oświetlenia awaryjnego i moc czuwania dla automatycznych sterowań w oprawie, gdy lampy nie działają, mierzona w watach

$$P_{pi} = P_{ci} + P_{ei} \text{ [W]} \quad (2)$$

3.3.3.2

moc pasożytnicza sterowania, gdy lampy są wyłączone (P_{ci})

moc czuwania dla jakiegokolwiek sterowania i/lub jakiegokolwiek mocy akumulatora ładującego, zużyta przez system oświetlenia awaryjnego, gdy oprawa oświetleniowa jest wyłączona, mierzona w watach

3.3.3.3

moc ładowania akumulatorów oświetlenia awaryjnego

(P_{ei})

moc wejściowa do obwodu ładowania opraw oświetleniowych do oświetlenia awaryjnego, gdy lampy nie działają, mierzona w watach

3.3.4

całkowita zainstalowana moc pasożytnicza urządzeń sterujących w pomieszczeniu lub strefie

(P_{pc})

moc wejściowa wszystkich systemów sterujących w oprawach oświetleniowych w pomieszczeniu lub strefie, gdy lampy nie działają, mierzona w watach

$$P_{pc} = \sum_i P_{ci} \text{ [W]} \quad (3)$$

3.3.5

całkowita zainstalowana moc ładowania akumulatorów do opraw do oświetlenia awaryjnego w pomieszczeniu lub strefie

(P_{em})

moc wejściowa ładowania wszystkich opraw do oświetlenia awaryjnego w pomieszczeniu lub strefie, mierzona w watach

$$P_{em} = \sum_i P_{oi} \text{ [W]} \quad (4)$$

B.12 Założona energia pasożytnicza istniejących instalacji oświetleniowych

W budynkach istniejących, gdy zużyta energia pasożytnicza nie jest znana, roczna energia może być estymowana, jako 1 kWh/(m² × rok) dla oświetlenia awaryjnego i 5 kWh/(m² × rok) dla automatycznego sterowania oświetleniem, gdy jest ono stosowane (ogółem $W_p = 6 \text{ kWh}/(\text{m}^2 \times \text{rok})$).

E.2 Wskaźnik mocy dla czynnika stałego natężenia oświetlenia

Wskaźnik mocy dla czynnika stałego natężenia oświetlenia jest stosunkiem rzeczywistej mocy wejściowej w danym czasie do początkowej zainstalowanej mocy wejściowej do oprawy.

E.3 Czynniki stałego natężenia oświetlenia (F_C)

Czynnik stałego natężenia oświetlenia jest stosunkiem średniej mocy wejściowej w danym czasie do początkowej zainstalowanej mocy wejściowej do oprawy. Zwykle przyjmuje się, że czas ten odpowiada okresowi jednego pełnego cyklu utrzymania.

Dlatego:

$$F_C = (1 + MF)/2 \quad (E.1)$$

gdzie

MF – czynnik utrzymania dla projektu.

Roczne jednostkowe zużycie energii do oświetlenia LENI oblicza się na podstawie wzoru:

(48)

$$\text{LENI} = \{F_C \cdot P_N / 1000 \cdot [(t_D \cdot F_O \cdot F_D) + (t_N \cdot F_O)]\} + m + n \cdot \{5 / t_y \cdot [t_y - (t_D + t_N)]\} \quad [\text{kWh}/(\text{m}^2\text{rok})]$$

gdzie:

P_N	jednostkowa moc opraw oświetlenia podstawowego w budynku obliczana na podstawie wzoru (50)	W / m^2
t_D	czas użytkowania oświetlenia w ciągu dnia, zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_N	czas użytkowania oświetlenia w ciągu nocy, zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_O	czas użytkowania oświetlenia będący sumą czasów t_D i t_N , zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_y	liczba godzin w roku, 8760 h	h
F_D	współczynnik uwzględniający wykorzystanie światła dziennego w oświetleniu, zgodnie z tabelą 26.	–
F_O	współczynnik uwzględniający nieobecność użytkowników w miejscu pracy, zgodnie z tabelą 27.	–
F_C	współczynnik uwzględniający obniżenie natężenia oświetlenia do poziomu wymaganego, obliczany na podstawie wzoru 49	–
$m = 1$	gdy stosowane jest oświetlenie awaryjne; w przeciwnym razie $m=0$	–
$n = 1$	gdy stosowane jest sterowanie opraw; w przeciwnym razie $n=0$	–

Określanie czynnika stałego natężenia oświetlenia F_C

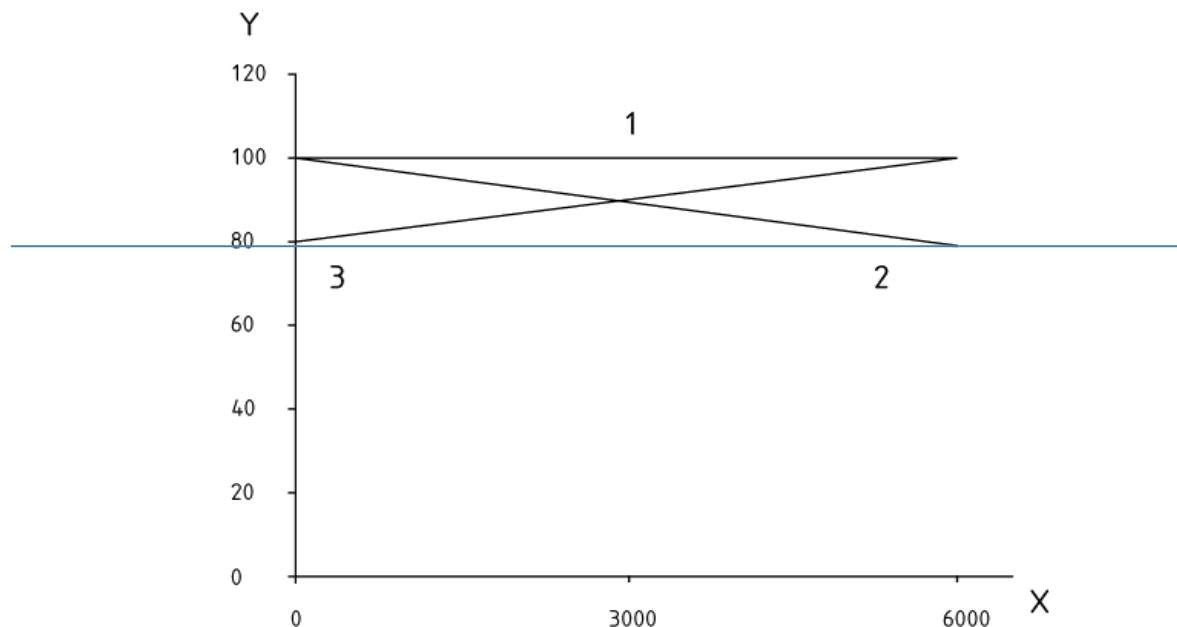
E.1 Wprowadzenie

Wszystkie instalacje oświetleniowe od chwili ich zainstalowania zużywają się i zmniejszają emisję światła. Przy projektowaniu oświetlenia zużycie to jest szacowane i stosowane w obliczeniach jako czynnik utrzymania (MF). Czynnik ten jest stosunkiem między utrzymywaniem natężeniem oświetlenia i początkowym natężeniem oświetlenia.

Natężenie oświetlenia na zadaniu wzrokowym jest określane jako „utrzymywane natężenie oświetlenia” i aby zapewnić wyższe początkowe natężenie oświetlenia należy utrzymywane natężenie oświetlenia pomnożyć przez współczynnik $1/MF$. Czynnik MF powstaje jako iloczyn czynników takich jak $LLMF$, LMF i $RSMF$. Wszystkie szczegóły dotyczące MF podano w IEC 97.

W instalacjach, w których stosuje się ściemniany system oświetlenia, możliwe jest automatyczne sterowanie i redukcja początkowego wypromieniowania światła z oprawy do wymaganego utrzymywanego natężenia oświetlenia. Takie rozwiązania są znane jako systemy „sterowania stałym poziomem natężenia oświetlenia”. Są korzystne z powodu ograniczenia zużycia energii i zapotrzebowania na moc. Ponieważ wypromieniowanie światła zmniejsza się z czasem, sterowanie podnosi moc wejściową do oprawy w celu kompensacji. Gdy moc wymagana staje się równa mocy zainstalowanej systemu oświetleniowego, konieczna staje się konserwacja taka jak czyszczenie opraw, wymiana lamp i czyszczenie powierzchni w pomieszczeniu. Na Rysunku E.1 przedstawiono wpływ zmian mocy zasilania na kompensację spadającego czynnika utrzymania w celu zachowania stałego utrzymywanego natężenia oświetlenia w jednym cyklu konserwacji.

Objaśnienia

- 1 natężenia oświetlenia
- 2 czynnik utrzymania
- 3 moc
- X czas użytkowania (godziny)
- Y % wartość względna

Tabela 27. Uwzględnienie wpływu obecności pracowników w miejscu pracy

Lp.	Typ budynku	Rodzaj regulacji ¹⁾	F _o
1	Biura, szkoły	Ręczna	1.0
2		Automatyczna	0.9
3	Budynki sportowo-rekreacyjne,	Ręczna	1.0
4	Szpitala	Ręczna (częściowo automat.)	0.8

¹⁾ W przypadku automatycznej regulacji, co najmniej jeden czujnik obecności powinien być zainstalowany w pomieszczeniu a w pomieszczeniach dużych, co najmniej jednym czujnik obecności na 30 m². Założono, że w przypadku automatycznej regulacji, co najmniej 60 % instalowanej mocy elektrycznej jest sterowane.

Tabela 25. Roczne uśrednione czasy użytkowania oświetlenia w budynkach

Lp.	Typ budynku	Czas użytkowania oświetlenia w ciągu roku, h/a		
		t_D	t_N	t_O
1	Biura	2250	250	2500
2	Szkoły	1800	200	2000
3	Szpitala	3000	2000	5000
4	Sportowo-rekreacyjne	2000	2000	4000

Tabela 26. Uwzględnienie wpływu światła dziennego w budynkach

Lp.	Typ budynku	Rodzaj regulacji	F_D
1	Biura, budynki sportowo-rekreacyjne	Ręczna	1.0
2		Regulacja światła z uwzględnieniem światła dziennego	0.9
3	Szkoły, szpitale	Ręczna	1.0
4		Regulacja światła z uwzględnieniem światła dziennego	0.8

Uwaga – Założono, że co najmniej 60 % instalowanej mocy elektrycznej jest sterowane.

Roczne jednostkowe zużycie energii do oświetlenia LENI oblicza się na podstawie wzoru:

(48)

$$\text{LENI} = \{F_C \cdot P_N / 1000 \cdot [(t_D \cdot F_O \cdot F_D) + (t_N \cdot F_O)]\} + m + n \cdot \{5 / t_y \cdot [t_y - (t_D + t_N)]\} \quad [\text{kWh}/(\text{m}^2\text{rok})]$$

gdzie:

P_N	jednostkowa moc opraw oświetlenia podstawowego w budynku obliczana na podstawie wzoru (50)	W / m^2
t_D	czas użytkowania oświetlenia w ciągu dnia, zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_N	czas użytkowania oświetlenia w ciągu nocy, zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_O	czas użytkowania oświetlenia będący sumą czasów t_D i t_N , zgodnie z tabelą 25.	h / rok
t_y	liczba godzin w roku, 8760 h	h
F_D	współczynnik uwzględniający wykorzystanie światła dziennego w oświetleniu, zgodnie z tabelą 26.	–
F_O	współczynnik uwzględniający nieobecność użytkowników w miejscu pracy, zgodnie z tabelą 27.	–
F_C	współczynnik uwzględniający obniżenie natężenia oświetlenia do poziomu wymaganego, obliczany na podstawie wzoru 49	–
$m = 1$	gdy stosowane jest oświetlenie awaryjne; w przeciwnym razie $m=0$	–
$n = 1$	gdy stosowane jest sterowanie opraw; w przeciwnym razie $n=0$	–

